

9. Романов В. Е. Определение ширины рукава с низким окатом / В. Е. Романов, В. К. Киракосян, М. И. Сухарев, М. И. Голубев // Известия высших учебных заведений. Технология легкой промышленности. – 1979. – № 5. – С. 80-82.
10. Справочник по конструированию одежды / В. М. Медведков, А. П. Боронина, Т. Ф. Дургина и др. – Под общ. ред. Кокеткина В. М. – М.: Легкая и пищевая промышленность. 1982. – 312 с.
11. Единая методика конструирования одежды СЭВ (ЕМКО СЭВ). Теоретические основы. – М.: ЦНИИТЭИлегпром, 1988. – т. 1. – 163 с.
12. Саламатова С. М. Конструирование одежды: Учебник для средних специальных учебных заведений. – М.: Легкая и промышленность. промышленность. 1984. – 272 с.
13. Русинова А. М. Производственная одежда / А.М. Русинова, Г.И. Доценко, К.А. Гуревич. – М.: Легкая индустрия. 1974. – 160 с.
14. Конструирование одежды с элементами САПР: Учебн. для вузов / Е. Б. Коблякова, Г. С. Ивлева, В. Е. Романов и др. – 4-е изд., перераб. и доп.; Под ред. Е. Б. Кобляковой. – М.: Легпромбытиздат. 1988. – 464 с.
15. Романов В. Е. Системный подход к проектированию специальной одежды. – М.: Легкая и пищевая промышленность. – 128 с.
16. Романов В. Е. Оценка качества спецодежды / В. Е. Романов, М. И. Голубев, Н. В. Варковецкий, М. И. Сухарев // Швейная промышленность. – 1977. – № 4. – С.87- 92.
17. Сахарова Н. А. Исследования в области оптимизации конструкции мужского комбинезона / Н. А. Сахарова, В. Е. Солдатова // Рабочая одежда. – 2006. – № 4. – С. 27– 29.
18. Чубарова З. С. Методы оценки качества специальной одежды. – М.: Легпромбытиздат. 1988. – 160 с.
19. Краснюк Л.В. Методика оцінки динамічної відповідності конструкції спортивного теплозахисного одягу/ Л.В. Краснюк // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2000. – № 1. – С. 30-32.
20. Наурызбаева Н. Х. Исследование и оптимизация конструктивных параметров одежды по эргономическим показателям динамического соответствия: Автореф. дис... канд. техн. наук: 05.19.04 / Моск. технол. ин-т легк. пром-ти. – М., 1981. – 25 с.
21. А.с. 745487 СССР, МКИ G 01 C 11/28. Способ определения эргономических показателей качества конструкции плечевых швейных изделий на фигуре человека и устройство для его осуществления / Н.Х. Наурызбаева, Е.Б. Коблякова, В.Е. Горбачик (СССР). – № 2628931/28-12; Заявл. 04.07.78; Оpubл. 07.07.80, Бюл. № 25.
22. А.с. 820790 СССР, МКИ А 41 Н 1/00; МКИ А 41 Н 43/00. Способ определения эргономических показателей качества плечевых швейных изделий и устройство для осуществления способа / Е. Б. Коблякова, Н. Х. Наурызбаева, Е. Г. Гаухман (СССР). – № 2773790/28-12; Заявл. 31.05.79; Оpubл. 15.04.81, Бюл. № 14.
23. Коблякова Е. Б. Основы проектирования рациональных размеров и формы одежды: [монография] / Е. Б. Коблякова. – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1984. – 208 с.
24. А.с. 745486 СССР, МКИ А 41 Н 1/00; МКИ А 41 Н 43/00; МКИ G 01 В 7/18. Способ определения эргономических показателей качества конструкции швейных изделий и устройство для его осуществления / А. З. Глебов, Т. Е. Ливанова (СССР). – № 2618049/28-12; Заявл. 18.05.78; Оpubл. 07.07.80, Бюл. № 25.
25. Пат. № 43004, МПК А41Н1/00 Спосіб визначення характеристик фігури людини в динаміці / О. М. Луцевська, О. М. Троян; заявник і власник патенту Хмельницький національний ун-т. – № 200902638; заявл. 23.03.09; опубл. 27.07.2009, Бюл. № 14.
26. Луцевська О. М. Удосконалення процесу проектування спеціального одягу для перукарів: Автореф. дис. ...канд. техн. наук: 05.18.19 / Хмельницький національний ун-т. – Хмельницький, 2010. – 20 с.

Надійшла 3.4.2011 р.

УДК 687.016.5

Н.П. СУПРУН, Л.М. ГОРБАЧОВА, М.М. БЕЗРУКАВА

Київський національний університет технологій та дизайну

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ТЕКСТИЛЮ У ВИРОБАХ ДЛЯ ДІТЕЙ

В статті розглянуті актуальні питання необхідності використання у виробках для дітей текстилю, який не вміщує речовин, що негативно впливають на здоров'я. Запропоновано в іграшках для дітей використовувати лляні та конопляні матеріали. Наведені дослідження гігроскопічності та вологовіддачі цих матеріалів.

In the articles considered actual'n'i questions of necessity of the use are in wares for children to textile, which does not contain matters which negatively influence on a health. It is suggested in toys for children to utilize llyani and hemp materials. Researches of hygrosopicity are resulted and vologoviddachi of these materials.

Ключові слова: екологічно чистий текстиль, виробки для дітей.

Вступ

Сучасні споживачі, особливо в розвинених країнах з високим рівнем життя, все більше цікавляться

екологічно чистою продукцією, у тому числі і екологічно чистим одягом. Проблема безпечності текстильних виробів і, в тому числі, одягу, має особливу актуальність для дитячого населення у зв'язку з незавершеністю процесів росту і розвитку, підвищеною чутливістю зростаючого організму до дії зовнішніх чинників. На жаль, медики констатують, що в останні роки в країнах бувшого СНГ спостерігається загальна негативна тенденція погіршення стану здоров'я дітей. За останні п'ять років показники захворюваності серед дітей до 14 років зросли на 19,2 %, серед підлітків – на 20,2 %, розповсюдження алергічних захворювань у дітей збільшилось на 15 %.

Постановка завдання

Відомо, що на стадії вирощування та збирання рослинних волокон (бавовна) широко застосовуються мінеральні добрива та засоби боротьби зі шкідниками (гербіциди, пестициди), які можуть накопичуватися в волокнах, що призводить до потрапляння шкідливих речовин в кінцеву продукцію, для стерилізації суворой вовни також використовують антимікробні речовини, які складають потенційну небезпеку для здоров'я людини [1,2]. Синтетичні барвники та деякі апрети, які широко використовуються у завершальному оздобленні текстилю, навіть не будучи токсичними для людини, створюють проблеми з очищенням стічних вод, оскільки дуже важко біологічно розщеплюються. Ряд азобарвників з класів прямих, кислотних, активних дисперсних виявилися канцерогенними, але ще шкідливішими є продукти їх відновлення (ароматичні аміни). Такі барвники заборонені для застосування в Західній Європі, що ретельно регулюється і контролюється системою «Екотекс». Ще раніше, в середині ХХ ст., з асортименту прямих барвників, що випускаються в цивілізованих країнах, були виключені похідні бензидину, оскільки сам бензидин є канцерогенною речовиною (викликає рак сечового міхура). Свинець, ртуть і кадмій, які входять до складу багатьох барвників для тканин, віднесені до глобальних забруднювачів навколишнього середовища першого класу небезпечності [3]. Під час експлуатації одягу ці речовини під впливом атмосферних чинників, фізико-механічних дій в підодяговий простір можуть «вимиватися» потовою рідиною, викликаючи негативні біологічні ефекти – шкірно-подразнювальну та алергенну дію.

На жаль, в нашій країні і дотепер вважається, що вироби з натуральної сировини є априорі безпечними для здоров'я людини. Чинними в Україні є тільки норми вкладення хімічних волокон у матеріали для дитячого одягу і взуття, які викладено в СанПіН № 42-125- 4390-87 і доповнення до них. Щодо гігієнічної оцінки кількісного виділення хімічних забруднювачів з дитячого одягу в документі є лише посилання на гранично допустимі концентрації (ГДК) для атмосферного повітря. Але немає рекомендацій чи вказівок офіційних органів стосовно гігієнічної оцінки міграції хімічних забруднювачів у такі модельні середовища, як дистильована вода, потова рідина. Проведені нещодавно в Росії в НДІ гігієни і охорони здоров'я дітей і підлітків НЦЗД РАМН санітарно-хімічні дослідження зразків дитячого одягу різного функціонального призначення засвідчили, що в 17,8 % зразків матеріалів міграції шкідливих речовин значно перевищує норми..

У світі в наш час чітко виявились дві принципово різні тенденції щодо регулювання безпечності та екологічності текстилю. Система «Екотекстиль» – стандартизація вимог щодо екології та безпеки текстильних, шкіряних матеріалів та одягу з метою унеможливлення негативного впливу хімічного фактору на здоров'я населення. Система «Екотехнології» – впровадження виробництва сировини та одягу з неї по технологіям, що взагалі не застосовують потенційно-токсичні і шкідливі для навколишнього середовища речовини. В цих системах запроваджені досить суттєві відмінності. Система «Екотекстиль» передбачає необхідність проведення екологічної сертифікації текстильної продукції і зумовлена бажанням сучасного споживача бути впевненим у якості, у тому числі і в екологічній чистоті, придбаної текстильної продукції. Проблема гарантування безпеки продукції у світовій практиці вирішується шляхом оцінювання її відповідності чи декларацією про відповідність, або сертифікацією, яка забезпечує одне з важливих прав людини – право на безпечне життя.

Згідно із стандартом «Екотекс-100» [4], текстильні вироби поділяються на чотири класи, для кожного з яких встановлені граничні концентрації речовин, що залишаються після заключного оброблення матеріалу, а також граничні показники тривкості пофарбування. Контролю підлягають наступні параметри: значення *pH*, вміст формальдегіду, пестицидів, пентахлорфенолу; присутність вільних тяжких металів (свинцю, ртуті, хрому, нікелю, міді, миш'яку, кобальту); використання азобарвників на основі заборонених амінів та барвників, віднесених до розряду алергенів, а також хлорорганічних носіїв; стійкість пофарбування; виділення летких та таких, що пахнуть, речовин; присутність неприємного запаху у тканини або виробу.

Дитина контактує з текстилем не тільки в одязі, але й у постільній білизні, іграшках та ін. Питання безпеки іграшок останнім часом багато дискутується, приймаються різні обмеження щодо проникнення на територію нашої країни неякісних, шкідливих іграшок, але провести їх тестування і гарантувати нешкідливість дуже важко, зважаючи на різноманіття шляхів потрапляння, як офіційних, так і контрабандних. Саме тому ми вважаємо на даному етапі більш надійним використання для виготовлення іграшок екологічних матеріалів, нешкідливість яких доведена історичним досвідом.

Метою даного дослідження є порівняльний аналіз властивостей екологічних тканин та волокнистих наповнювачів, їх обґрунтований вибір для створення дитячих текстильних подушок – іграшок.

Основна частина

В давнину подушки було прийнято дарувати на знак любові і уваги. Їх використовували в каретах, в будинках, під час пікніків, при народженні і годуванні немовляти і т. д. Нині подушку застосовують

переважно для того, щоб забезпечити собі комфортний сон і відпочинок Крім того, підкладати під голову подушку необхідно з метою профілактики викривлення хребта. Неправильне положення голови під час сну може привести до викривлення шийних хребців, що, у свою чергу, є причиною головних болів. У Стародавньому Єгипті люди як подушку використовували прямокутну дерев'яну підставку, на яку клали голову під час сну. Японки в XIX ст. застосовували замість подушки похилу дерев'яну дощечку. У Європі у всі часи вважалися за найкращі перові і пухові подушки, але суттєвим їх недоліком є можливість утворення пилових кліщів, які є сильними алергенами.

Дитячі подушки, які призначені для використання дітьми різного віку, можна віднести до диванних, але розміщують їх переважно в кімнаті, відведеної для дітей. Такі подушки мають бути яскравими, виготовленими з нетоксичних матеріалів, приємних на дотик. Дитячі подушки самі по собі декоративні і привабливі. Форма їх може бути незвичайною – геометричні фігури, тварини. Використовувати додаткові елементи прикраси, такі, як банти, бахрому, китиці та ін. у дитячих подушках не рекомендується. В якості чохла для подушок, які одночасно слугують і іграшками для дітей, ми пропонуємо використовувати лляні та конопляні матеріали, в якості наповнювачів – неткані полотна із лляних та конопляних волокон.

Лляні тканини здавна використовуються людством, і давно вже зарекомендували себе як унікальний міцний, красивий, гіпоалергенний матеріал з добре вивченими бактерицидними властивостями. Тканини з конопель теж мають більш, ніж десятитисячорічну історію, і зараз вони знов користуються величезною популярністю у світі серед людей, які цінують природну красу, стиль, натуральні, екологічно чисті продукти, своє здоров'я й самопочуття. Конопляні тканини дуже приємні для тіла, вони не псується при пранні, підтримують нормальний теплообмін людського організму: узимку в них не холодно, а влітку не жарко. Ультрафіолетове випромінювання, дуже шкідливе для нашої шкіри, затримується такою тканиною майже повністю (на 95 %), тоді як інші тканини мають цей показник на рівні лише 30-70 %. Сучасні дослідники відносять конопляні тканини до біологічно активних матеріалів, які запобігають різним захворюванням шкіри, а при постійному використанні виявляють додаткові властивості – освіжають тіло, нейтралізують токсини, не дають розвиватися хвороботворним мікробам, не створюють умов, що перешкоджають обмінним процесам у шкірі, забезпечуючи захист і створюючи умови для клітинного дихання тіла протягом усього дня, ніколи не електризується. До основної переваги тканини з конопель можна віднести відсутність у складі рослин пестицидів і інших хімічних речовин, які застосовуються для захисту і стимуляції росту інших посівних культур, використовуваних як природна сировина для тканин.

З урахуванням аналізу вищевикладеної літературної інформації нами розроблено, виготовлено та запропоновано для експериментальної експлуатації модельний ряд дитячих подушок – іграшок на основі екологічних текстильних матеріалів з терапевтичним ефектом. Це – об'ємні вироби, виконані із лляних, та конопляних тканин. наповнені екологічними наповнювачами – нетканими матеріалами із льону, коноплі. Види наповнювачів для подушок, які були люб'язно надані ВО «ВЕЛІАМ», наведено на рис. 1.

Рис. 1. Види волокнистих наповнювачів для подушок:
а, б – конопля нечесана та чесана, в, г – льон нечесаний та чесаний

Розроблені подушки – іграшки мають форми, які люблять і добре знають діти – кіт, квітка, ведмідь, сонечко, рибка, бджола та ін. Їх відмінністю є те, що середина частина, яка контактує з лицем, виконана із натуральних тканин рослинного походження, пофарбованих барвниками, отриманими на основі лікарських трав – ромашки, звіробою. Як показали дослідження, проведені одним із авторів у попередніх дослідженнях [5.6], такі тканини створюють позитивний вплив на людину і навіть мають певний терапевтичний ефект.

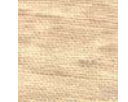

Подушка – іграшка використовується дітьми як під час гри, так і при спанні, причому у цій другій функції подушка використовується протягом довгого часу і має близький контакт з тілом і обличчям дитини. Саме тому найвагомішими показниками якості є гігієнічність, а саме здатність сорбувати та віддавати вологу як у пароподібному, так і в крапельно-рідинному стані. Отримані експериментальні дані наведено в таблиці 1.

Як свідчать наведені дані, всі тканини, які були обрані для досліджень, мають досить високі показники гігроскопічності. Вельми цікавим і значущим ми вважаємо той факт, що всі зразки мають здатність досить відчутно збільшувати кількість сорбованої вологи у часі – так, при витриманні у середовищі із 100 % -вою вологістю до трьох діб, у конопляних тканинах гігроскопічність збільшується, у середньому, втричі, у лляних – вдвічі. Для порівняння, нами досліджувалися також зразки ситцю і шовкової тканини – для них такої закономірності немає, а значення гігроскопічності значно менші (3,5 % для ситцю і до 8 % для шовку) і у часі цей показник не змінюється.

Нами було виготовлено та надано у дослідну експлуатацію у дитячий дошкільний заклад декілька різних видів подушок з чохлами із лляних або конопляних тканин, наповнених лляними або конопляними волокнистими наповнювачами. Важливим елементом таких подушок є деталі, виконані із натуральних

Таблиця 1

Експериментальні дані по визначенню гігроскопічності та вологовіддачі

№	Вид зразку	Назва зразку	Товщина, мм	Сировинний склад	Поверхня густина Ms, г/м ²	Щільність ткацтва	Гігроскопічність, % після витримання			Вологовіддача, %
						По основі (По)/По утку (Пу)	24 год	48 год	96 год	
1		Тканина лляна (набивна)	0,30	Льон – 100 %	157	220/160	5,9	9,5	14,2	43,7
2		Тканина лляна Арт 5С108	0,50	Льон – 100 %	175	190/170	7,2	12,5	16,8	57,3
3		Тканина лляна Арт 07С179	0,70	Льон – 100 %	212	180/115	9,5	14,2	17,2	48,5
4		Тканина лляна Арт 4С33	1,30	Льон – 100 %	151	190/160	9,0	13,0	17,4	54,3
5		Тканина конопляна I	1,20	Конопля – 100 %	492	117/90	7,4	12,8	17,3	46,1
6		Тканина конопляна III	1,30	Конопля – 100 %	294	123/150	7,1	12,6	16,4	45,5
7		Тканина змішана	0,65	Конопля – 70 %, ПАН – 30 %	314	75/60	5,6	9,4	13,9	51,7

Висновки

Проведений аналіз засвідчив, що питання використання текстильних матеріалів, що не містять речовин, які шкідливо впливають на здоров'я, є вельми актуальним для виробів, призначених для дітей. Відсутність на даний час чітких рекомендацій щодо визначення та регламентування вмісту таких речовин у текстильних полотнах дозволяє рекомендувати для виготовлення таких популярних виробів, як подушки – іграшки, екологічно нешкідливих лляних та конопляних тканин з волокнистими наповнювачами із цих же волокон, з використанням фрагментів, виконаних із натуральних тканин, пофарбованих витяжками із лікарських рослин – ромашки та звіробою. Проведені дослідження показали високі гігієнічні властивості рекомендованих матеріалів.

Література

1. Кричевський Г.Е. Опасность и безопасность изделий из текстиля / Г.Е. Кричевський // Текстильная промышленность. – 2006. – № 3. – С.42-45.
2. Ольшанская О.М. Какую одежду мы носим? / О.М. Ольшанская, А.В. Артемов. – Режим доступа: <http://legprom.bz/?id=1414>.
3. Проданчук М.Г. Текстильні матеріали та одяг – сучасні проблеми безпеки / Проданчук М.Г., Лисенко Л.Г., Дишиневиц Н.Є., Кравченко Т.І., Рукавцев Г.І., Савельєва О.М., Поліщук С.О // Легка промисловість. – 2004. – № 4. – С.36-37.
4. Oeko-Tex® Standard 100 // Режим доступу: http://www.oeko-tex.com/OekoTex100_PUBLIC/content5.asp?area=hauptmenue&site=oekotexstandard100&cls
5. Супрун Н.П. Фарбування тканин фарбниками, отриманими на основі екстрактів із лікарських трав, як підвищення екологічності текстилю / Н.П. Супрун, В.Я. Супрун, Н.І. Осипенко // Вісник Східноукр. Нац. універс. ім. Даля. – 2010. – № 1 (143), ч. 1. – С. 232 – 239.
6. Скрипник Ю.О. Дослідження електромагнітних властивостей текстильних матеріалів, оброблених натуральними фарбниками / Скрипник Ю.О., Ваганов О.А. Супрун Н.П., Шевченко К.Л., Яненко О.П // Вісник Національного технічного університету «КПІ», Серія «Приладобудування». – 2009, – вип.37. – С. 134-139.

Надійшла 24.4.2011 р.